HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אף בראשונה הלכה כמותו או אין הלכה כמותו אמר ליה חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה אתמר נמי אמר ר' אלעזר חלוק היה ר' יוסי אף בראשונה והלכה כמותו אף בראשונה ור' יוחנן אמר מודה היה ר' יוסי בראשונה שכבר שילם שילם אין לא שילם לא והאמר (א) ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן לא שילם שילם ממש אלא כיון שאמר הריני משלם אע"פ שלא שילם אימא מודה היה ר' יוסי בראשונה שכבר אמר הריני משלם:

מתני' א אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או ב אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו (ב) ג שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו (ג) א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי ° אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו ד וכן שני כלים אחד יפה מנה ואחד יפה אלף זוז זה אומר יפה שלי וזה אומר יפה שלי נותן את הקטן לאחד מהן ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ר יוסי א"כ מה הפסיד הרמאי אלא הכל יהא מונח עד שיבא אליהו:

גמ' אלמא מספיקא מפקינן ממונא ולא אמרינן אוקי ממונא בחזקת מריה ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר שלי מאתים וזה אומר שלי מאתים נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו א"ל ° פקדון אגזל קא רמית גזל דעבד איסורא קנסוהו רבנן פקדון דלא עבד איסורא לא קנסוהו רבנן ורמי פקדון אפקדון ורמי גזל אגזל פקדון אפקדון דקתני רישא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה הוא נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי שנים שהפקידו וכו' אמר רבא ה רישא נעשה כמי שהפקידו לו בשני כריכות דהוה ליה למידק ו סיפא נעשה כמי שהפקידו לו בכרך אחד דלא הוה ליה למידק כגון דאפקידו תרווייהו בהדי הדדי בחד זימנא דאמר להו אנת גופייכו לא קפידיתו אהדדי אנא קפידנא ורמי גזל אגזל קתני הכא אמר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם או אביו של אחד מכם הפקיד לי מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה ורמינהי (ד) גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן גזל זה אומר אותי גזל וזה אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי ר"ט אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא ואמרינן (ה) אוקים ממונא בחזקת מריה וממאי דמתני' דהכא ר"ט היא (ו) דקתני עלה דההיא מודה ר"ט באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם שנותן לזה מנה ולזה מנה התם דקא תבעי ליה הכא ז בבא לצאת ידי שמים דיקא נמי דקתני שהודה מפי עצמו שמע מינה אמר מר התם דקא תבעי ליה והלה מה טוען רב יהודה אמר רב הלה שותק רב מתנה אמר רב הלה

צווח

אף בראשונה. בשילם ולא רצה לישבע כילד זה נותן לתוך כיסו כפילו של זה אלא יחזיר הכפל לבעלים: **שכבר שילם.** קודם שנמצא הגנב וקנה כפל כדאמר מעיקרא אדעתא דהכי אתאי לידיה: **מתני' שהודה מפי עצמו.** הואיל והודה מפי עצמו. ובגמ' מפרש טעמא מה הוא: **זה אומר מאתים שלי.** לאחר זמן כשבאו ליטול פקדונן: **מה הפסיד הרמאי.** א"כ לא יודה לעולם על האמת: **מתוך הגדול.** ישברנו: **גמ' מספיקא מפקינן ממונא.** דקתני נותן לזה מנה ולזה מנה: **ולא אמרינן.** כשזה תובע וזה אומר איני יודע אם לך אם לחברך אוקי ממונא בחזקת נתבע זה שלא נפסידנו ממונו ויהא מונח עד שיבא אליהו: **רישא.** דחד גברא הפקיד אצלו והוה ליה כשנים שהפקידו אצלו בשני כריכות כלומר זה שלא בפני זה דה"ל למידק מי הפקיד אצלו מנה ומי מאתים: **סיפא.** שהפקידו לו שניהם זה בפני זה ה"ל כמי שנאמנים זה על זה להפקיד שני פקדונותם בצרור אחד דלית ליה למידק מה יש לזה בתוכו ומה יש לחבירו ואע"ג דלא כרך אחד הוה מיהו כיון שהפקידו זה בפני זה גילו דעתן שלא חשדו זה את זה לומר שמא חבירו יתבע המאתים: **ומתני' דהכא ממאי דר"ט היא.** דתקשי לך דלמא ר"ע היא דפליג נמי בההיא ואומר לא זו הדרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד: **דקתני עלה דההיא כו'.** אלמא מודה ר"ט בהא ומאי שנא: ומשנינן **התם דקתבעי ליה.** והוא אין חפץ ליתן אלא מן הדין ומספיקא לית לן לחיוביה לכל חד וחד: **הכא בבא לצאת ידי שמים.** מאליו בא לימלך מה יעשה ולא יענש דהשתא ודאי אמרינן ידי שמים לא יצאת עד שתתן לשניהם שאם תהא מונחת עד שיבא אליהו נמצא הנגזל מפסיד על ידך: **דיקא נמי.** דטעמא דמתני' בבא לצאת ידי שמים מן העונש ולא מן הדין מדתלי טעמא בהודה מפי עצמו שלא היה אדם תובעו כלום משמע שהוא בא לימלך: **והלה מה טוען.** לכל אחד דקתני מניח גזילה ביניהם ומסתלק:

צווח

גזל מחמשה. לא שייך הך פלוגתא לפלוגתא דרבי יוחנן ורב הונא דפ' השואל (לקמן דף צז:) בברי ושמא דאפי' לר"ט דאמר מניח גזילה ביניהם היינו משום דיודע בודאי שלא גזל לכולם רק לאחד אבל ברי ושמא יודה דברי עדיף ואפי' לר"ע דאמר ישלם לכל אחד ואחד היינו משום שיודע בודאי שהוא חייב לאחד מהם אבל גבי ברי ושמא יודה דפטור שאינו יודע שהוא חייב כלל:

דקתני עלה ומודה ר"ט. ° ה"ה דה"מ למפרך מברייתא אמאי מודה אלא ניחא ליה למפרך ממתניתין דיבמות אמתניתין (א) ז):

התם דקא תבעי ליה הכא בבא לצאת ידי שמים. לכאורה נראה דהשתא לא צריך לשינויי קמאי דאין חילוק בין כרך אחד לב' כריכות ורישא דנותן מנה לזה ומנה לזה בבא לצאת ידי שמים וסיפא דקתבעי ליה יהא מונח אך מדלא קאמר אלא התם דקא תבעי ליה משמע דלא הדר משנוייא קמא וכן לקמן (ע"ב) דפריך נמי ומי אמר רבא בב' כריכות ה"ל למידק משמע דלא הדר ביה לכך נראה דכולה מתני' איירי בבא לצאת ידי שמים ולכך ברישא דהוה ליה למידק נותן לזה מנה ולזה מנה בבא לצאת ידי שמים וסיפא דבכרך אחד כיון דלא ה"ל למידק אפילו בבא לצאת ידי שמים אינו חייב ולרבי טרפון נקט ברישא אביו של אחד מכם ולא נקט אחד מכם לרבותא דאפילו שמא ושמא נותן לכל אחד ואחד בבא לצאת ידי שמים ולר"ע נקט אביו דמשמע שמא ושמא לכך אינו חייב אלא לצאת ידי שמים כדאמר לקמן (שם) דבשמא ושמא אינו חייב לכל אחד ואחד לר"ע מדינא ונקט אביו דאי הם עצמן הפקידו אם כן מסתמא תבעי ליה וה"ל ברי ושמא ואפילו מדינא חייבין לר"ע דמתניתין אתיא כר"ע נמי דקאמר לקמן (שם) ממאי דמתני' דהכא ר"ע היא ועוד דהלכה כר"ע מחבירו ובסיפא דלא נקט שני אבותיכם הפקידו לרבותא לא תני הכי דאע"ג דטענו ברי פטור אפילו לצאת ידי שמים ואפי' לר"ע כיון דלא פשע דלא הוה ליה למידק ולא מחייב ר"ע מדינא אלא בברי ושמא והיכא דהוה ליה למידק אבל בשמא ושמא אפי' בשני כריכות אינו חייב אלא לצאת ידי שמים והיכא דלא הוי ליה למידק פטור אפי' לצאת ידי שמים ואפילו בברי ושמא וא"ת דבפרק הגוזל קמא (ב"ק דף קג: ושם קד. ד"ה שכבר) קאמר מעשה בחסיד אחד שבא לפני ר"ט ואמר ליה הנח דמי מקחך ביניהם וכי לא בעי חסיד לצאת ידי שמים וי"ל דר"ט אמר ליה שכך הדין ח) וא"ת התם דפריך אמתניתין דקתני הגוזל מחבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו אפילו למדי ומוקי כר"ט כו' ומאי איריא נשבע אפי' הודה נמי דתניא מודה ר"ט כו' ומאי פריך והא אוקמי' ברייתא דמודה ר"ט בבא לצאת ידי שמים ומתני' דהתם מיירי מדינא וי"ל דמתני' דהתם מיירי לצאת ידי שמים להביא קרבן וקא אמר אם רוצה להביא קרבן צריך להביא גזלו למדי דתנן הביא אשמו עד שלא הביא גזלו לא יצא לכך פריך דבלא שבועה ולא קרבן צריך להביא גזלו למדי אם רוצה לצאת ידי שמים:

מודה

מסורת הש"ס

א) [לעיל לד.], ב) [ב"ב לד:], ג) לעיל ג., ד) ב"ק קג: יבמות קיח:, ה) [קידושין מה: וש"נ], ו) דלמא ר"ע היא ס"א, ז) [וע"ע תוס' שבת עט: ד"ה והא], ח) [ובתוס' דפרק הגוזל שם כתבו עוד א"נ אפי' לצאת י"ש אין חייב לר' טרפון אלא בגזול אבל בפקדון ומקח דלא עשה איסורא לא כו' ע"ש] ועיין רש"א,

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה דקתני וכו' אמתניתין דהכא הס"ד:

◆

גליון הש"ס

מתני' אלא הכל יהא מונח. עיין גיטין דף מד ע"ב תוס' ד"ה נטייבה: **גמרא** פקדון אגזל קרמית. עיין גיטין דף כח ע"א תוס' ד"ה תרומה: **תוס'** ד"ה דקתני וכו' ה"ה דהו"מ למפרך. וכזה שבת דף עט ע"ב ועיין בתוס' שם ד"ה והא:

◆

רבינו חננאל

ואסיקנא שמואל אמר חלוק ר' יוסי אף בראשונה בהא דתנן למי משלם למי שהפקדון אצלו חולק עליו ר' יוסי ואומר אינו משלם אלא לבעל הפקדון ואין הלכה כשמואל דהא ר' יוחנן פליג עליה דהא בהדיא אמר ר' יוחנן מודה ר' יוסי בראשונה שאינו משלם אלא למי שהפקדון אצלו. וקיימא לן כר' יוחנן דסוגיין בעלמא שמואל ור"י הלכה כר' יוחנן וכל שכן ר' אלעזר דתלמיד קטן הוא לגבי ר' יוחנן: **מתני'** אמר לשנים גזלתי אחד מכם מנה ואיני יודע איזהו נותן לזה מנה ולזה מנה. ומקשי' עלה ומספיקא מפקינן ממונא וכו'. ורמינהי שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים וכו'. ודחי' פקדון אגזל קא רמית. ורמי פקדון אפקדון דתנן (בסיפא) [ברישא] דמתני' דהכא או אביו של אחד מכם הפקיד אצלי מנה נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו אימא סיפא דהא מתני' שנים שהפקידו אצל אחד כו'. ופריק רבא רישא היה לו בעת שהפקיד אצלו לומר לו מה שמך וכיון שלא דקדק לידע איזה מהן הוא המפקיד אצלו איהו אפסיד נפשיה לפיכך משלם לזה ולזה. סיפא כגון ששניהן הפקידו צרורותיהן ביחד וכל אחד רואה כי הצרור אחד גדול שיש בו מאתים והאחד קטן שאין בו אלא ק'. יכול למימר מי שהפקדון אצלו כיון דחזיתי דאין מקפיד בעל הצרור הגדול לומר דע כי הצרור הגדול שלי הוא והקטן לחבירו אמינא כיון דלא דייקי אצלו המפקידים הימני לפיכך לא דקדקתי. תוב

עין משפט
נר מצוה

לה א מיי' פ"ד מהל' גזלה ואבדה הל' י סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסה סעי' ב:

ב מיי' פ"א מהל' טוען ונטען הל' ו':

לו ג מיי' פ"ה מהל' שאלה ופקדון הל' ד ועי' במ"מ סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' ש סעי' א:

לז ד מיי' שם טוש"ע שם סעי' ב:

לח ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעי' א:

לט ז מיי' פ"ד מהל' גזלה ואבדה הל' י סמג עשין עג טוש"ע ח"מ סי' שסה סעי' ב:

◆

מוסף רש"י

א"כ מה הפסיד הרמאי. ולמה יודה הרי קיבל את שלו, אלא הכל יהא מונח. ויפסיד הרמאי (לעיל ג.). **מניח גזילה ביניהם.** ולא בעי לאמטויי לידיה וסגי במניח לפניו שהרי הבעלים שם הוא (ב"ק קג:). **בבא לצאת ידי שמים.** ואע"ג דבי דינא לא מצו מחייבי ליה אלא מניח לפניהם, מיהו ידי עונש אין יוצא עד שישלם לשניהם, דהא לאו לבעלים אהדריה (ב"ק קד.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

רמינן ארישא דמתני' דתנן בסוף יבמות גזל אחד מהן ואינו יודע אי זה מהן גזל מניח גזילה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון וכו'. אלמא מספיקא לא מפקינן ממונא. ואסיק' מדקתני התם ומודה ר' טרפון באומר לשנים גזלתי לאחד מכם מנה ואיני יודע למי מכם שנותן לזה ק' ולזה ק' ש"מ מתני' דהכא ר' טרפון היא קשיין אהדדי. ופרקי' התם גבי גזל אחד מה' כשתובעין אותו [אמר] שמניח גזילה ביניהן ואומר להן הנה היא מונחת לפניכם מי מכם יברר שהיא שלו יטלנה אבל הכא במשנתינו בבא לצאת ידי שמים דקתני שהודה מפי עצמו ואין תובעין אותו אלא ב"ד (אמר) [אמרינן ליה] אין לך דרך לצאת ידי עבירה אלא אם תתן לזה ק' ולזה ק'